

KISS JENŐ 2003. Beszélgetés Benkő Loránnal. In: HAJDÚ– KISS szerk. 2003. 3: 421–47.  
SZABÓ T. ATTILA 1987. Szabó T. Attila válasza. (A Pais Dezső-díj átadása.) Magyar Nyelv  
83: 267–8.

### **Loránd Benkő the scholar and the man**

Loránd Benkő's career and oeuvre are discussed briefly as two sides of the same coin. The author covers Benkő's family ties and origins in Transylvania, his university studies, his orientation towards linguistics, his scholarly models, the major stages of his career, his work in linguistics and in the organisation of scholarly community life, his activities as a university professor and administrative leader, as well as his views on language and linguistics.

**Keywords:** career, oeuvre, research, university, scholarly community life, linguist's ars poetica.

KISS JENŐ

## **Tudósportrék a 375 éves Eötvös Loránd Tudományegyetemen Benkő Loránd**

A „Tudósportrék a 375 éves Eötvös Loránd Tudományegyetemen” című sorozat megindítását az ELTE rektora rendelte el 2009-ben, és az egyetem Rektori Hivatala szervezte meg, a kivitelező pedig az ELTE Videostúdió volt. A sorozat kísérőszövegében ez áll: „Az Eötvös Loránd Tudományegyetem szellemi gazdagságának dokumentálása és bemutatása céljából az egyetem alapításának 375. évfordulóján Dr. Hudecz Ferenc rektor az ELTE egyetemi tanárait bemutató interjú-sorozat készítését kezdeményezte. A filmsorozat célja a professzorok életútjának bemutatása, szakmai hitvallásuk megörökítése a jelen és az utókor számára. Az interjúk során a tudósok egyetemi életbeli szerepükre, tapasztalataikra, élményeikre koncentrálnak, jelenítik meg korukat, munkájukat, egyedülálló módon mutatják be Egyetemünket”.

Benkő Loránnal, a magyar nyelvtudomány kiemelkedő akadémikus professzorával, az egyetem korábbi rektorhelyettesével 2009. július 7-én készült a filmfelvétel balatonszéplaki nyaralójában.

Az interjú szövegét Szabó T. Annamária lejegyzésében tesszük közzé. Az eredeti szövegnek a beszélt nyelvben szokásos bizonyos szóismétléseit elhagytuk, s néhány esetben rövidítettünk a könnyebb érthetőség érdekében.

**Kiss Jenő:** *Benkő Loránd professzor úrral, akadémikussal, az Eötvös Loránd Tudományegyetem emeritus professzorával beszélgetünk itt, Balatonszéplakon, festői környezetben, a professzor úr nyári rezidenciáján. 2009. július 7-ét írjuk. Az a megtiszteltetés ért, hogy én kérdezhetem a professzor urat.*

*1921-ben született Nagyváradon, amely akkor már Romániához tartozott. Ez azt jelenti, hogy az élet sok mindenben keresztülkényszerített, és ezekről a tapasztalata-*

*latokról is érdemes hallanunk, illetőleg az utódoknak tudniuk. Azt kérdezem tehát, hogy a család, a szülők, a gyermekkor színterei mennyiben adtak Neked mintát életed későbbi alakulásához, így pályaválasztásodhoz is?*

**Benkő Loránd:** Édesapám Nyárad menti székely parasztcsaládból származott, és ő volt az egyetlen, akit tanítottak, református papnak. Édesanyám pedig a 18. században Désre költözött svájci parasztcsaládnak az ötödik gyermeke volt. Őt is csak egyedül tanították a családból, ő tanítónőként végzett, református létere is a nagyszebeni katolikus zárdában. Szüleim azonban igen hamar elváltak. Engem édesanyám nevelt.

Visszatérve az előbbi kérdésre: ez az első nemzedékű értelmiségiség, illetőleg amit szüleimtől örököltem, ez a paraszti származás, valahogy vissza-visszatér az életembe. A természethez való vonzódásom, a föld iránti szeretetem, a növények, az erdő szeretete, általában a földdel való foglalkozás, az valahogy végigkísérte az életemet. És sok mindenben befolyásolt, majd mindjárt rátérek, hogy énnekem eszem ágában sem volt tanárnak lenni, másnak készültem. Az én természethez való ragaszkodásom, amely a végén ugye ebben a kis környezetbe is, ahol most vagyok, megtestesül a számomra – mert itt szeretek lenni, ebben a kis nyaralóban és ebben a kertben – ez meghatározta az életemet.

Nagyapám házában töltöttem gyermekkorom első hat évét. Hatéves koromig éltem Désen, és akkor édesanyám arra szánta el magát, hogy kijön Magyarországra. Itt aztán tanítónői állást kapott, mégpedig nem a legelőkelőbb helyen, hanem egy tanyasi tanítónői állást Pusztatúrpásztón. Négy osztály együtt tanult. Úgyhogy én úgy kezdtem az elemi, hogy édesanyám négy osztályt tanított egyszerre. A tanyasi iskoláknak, a Klebelsberg-iskoláknak akkor ez volt a jellegzetességük. Ez azért megint meghatározta az én életemet, mert boldog életet éltem abban a tanyavilágban, a természethez és a földhöz és a paraszti élethez közel voltam, és ezért nagyon jól éreztem ott magam.

**K. J.:** *A tanyasi iskolát elhagyod, és következnek a magasabb fokú, szintű iskolák, amelyek a pályaválasztást nyilván nagymértékben befolyásolhatták vagy befolyásolták. Kérdés az, hogy középiskolai tanulmányaid és az egyetemi tanulmányok hogy alakultak, és mennyiben „készítették elő” a leendő nyelvészt?*

**B. L.:** Először is polgáriban kezdtem, később kerültem Szegedre. Szegeden érettségiztem az akkori Klauzál Gábor Reálgimnáziumban, ma Radnóti Miklós Gimnázium. Abban az évben, mikor érettségiztem, akkor történt meg a második bécsi döntés. Visszakerült Észak-Erdély Magyarországhoz, és természetesen az első mozdulata, gondolata édesanyámnak az volt – és persze nekem is –, hogy rohanunk vissza Erdélybe, ahogy mi mondtuk: „megyünk haza!”. És így is történt. Édesanyámat elhelyezték rögtön Kolozsváron tanítónőnek, és én Kolozsvárra kerültem. Ezzel azonban tönkrement egy álmom. Egy nagy álmom, egy mindent verő nagy álmom megvalósult ugyan, hiszen hazamentem – annak ellenére, hogy hatéves koromban kerültem el onnan. De egy másik álmom tönkrement, mert énnekem eszem ágában se volt – ismétlem talán magamat – tanárnak lenni. Én erdőmérnök szerettem volna lenni. Adva volt tehát egy másik helyzet, választani kellett, hogy Kolozsváron mi leszek. Édesanyámnak a tanácsára, az ő buzdítására is, meg az adott helyzet miatt is, más választásom nem volt, mint a kolozsvári

egyetemre beiratkozni. Ott természetesen éppen az ő hatására is a bölcsészkarra iratkoztam be. Ott kezdtem el tehát egyetemi tanulmányaimat, és magyar–történelem szakra iratkoztam be, de mindjárt az első évben fölvettem az olasz szakot is – olasz nyelv és irodalom szakot –, úgyhogy háromszakosként végeztem aztán a tanulmányaimat.

**K. J.:** *És itt dőlt el az egyetemen, a kolozsvári egyetemen, hogy nyelvész leszel?*

**B. L.:** Mint minden magyar szakos, irodalommal szerettem volna foglalkozni, és az irodalomtanárokhoz próbáltam igazodni, vonzódni; két erdélyi irodalomprofesszor volt akkor ott odavaló. Azonban korán másképp alakult a helyzet. Ugyanis egy prosezemináriumon, elsőéves prosezemináriumi foglalkozáson engem – hogy úgy mondjam – elég véletlenszerűen „felfedezett” Szabó T. Attila, a kolozsvári egyetemnek a nyelvészprofesszora. Én négy évet éltem ottan boldogan Kolozsvárt, mint egyetemi hallgató, és boldogan mint egyre jobban – hogy úgy mondjam – „nekivaduló” nyelvész. Szabó Attilának az erős egyénisége nevelt engem tovább, és odavett a tanszékére díjtalan gyakornoknak is, és buzdított a nyelvészkedésre, buzdított a nyelvészeti, nyelvi gyűjtésre. Úgyhogy én nagyon hamar belemelegedtem ebbe a feladatkörbe. Elsősorban a helynévkutatás volt az ő specialitása, és ez lett kezdetben az enyém is. Kolozsvárt akkor ugyanis igen neves magyar akadémikus professzorok kerültek a visszaállított Ferenc József Tudományegyetemre. Magyar szakon Mészöly Gedeon volt többek között a tanárom Szabó T. Attila mellett a nyelvészeten, a történelemtanárom Váczy Péter, Szilágyi Lóránt és mások. Neves magyar akadémikusok tanítottak, sokat tanultam tőlük is, látogattam olyan előadásokat, mint Kniezsa István, mint Rásonyi-Nagy László. Kniezsát a szlavisztika professzoraként hallgattam és tanultam tőle sokat, Rásonyitól turkológiát és így tovább. Tehát teljesen belevetettem magam nemcsak a magyar nyelvészetbe, még így a nyelvészet más egyéb szakjaiba is. Nem beszélve arról, hogy Tamás Lajos volt az olaszprofesszorom.

**K. J.:** *Valóban irigylésre méltó a névsor, de ennek a kolozsvári időszaknak is vége lett. Következett Budapest. Hogyan, milyen formában, és hogy tudta Budapestten folytatni azt, amit Kolozsváron elkezdte?*

**B. L.:** Eljött az az időszak, amikor kezdett a háborús helyzet rosszra válni. Én az utolsó pillanatig, amíg lehetett, ott gyűjtöttem Székelyföldön. És ott gyűjtöttem azt az anyagot, amiből Szabó Attilánál doktori disszertációt akartam készíteni. De erre már nem került sor, mert el kellett jönni, el kellett menekülni: így kerültem én Magyarországra. Azonnal behívtak katonának, mivelhogy ez már a Szálasi-időszakra esett. Mire Budapestre érkeztünk, már az fogadott engemet mint hallgatót, hogy felkoncolják mindazokat az egyetemi hallgatókat, akik nem vonulnak be azonnal. Úgyhogy be kellett vonulnunk, katona lettem. Elég nehéz hónapok következtek. Mint katona kikerültem Németországba (satöbbi, ebbe nem bocsátkozom bele). Abba azonban már igen, hogy annak ellenére, hogy a háború utolsó napjáig katona voltam Németországban – nem harcoló katona, de ez megint nem tartozik ide, hanem ál-árokásos ... a magyar katonákat erre használták fel. A lényeg az, hogy én május 20-án Budapesten voltam. Tehát tizenegy nap alatt Németországból, különböző viszontagságok után, haza tudtam evickélni, nem kerültem

fogságba. Első dolgom az volt, hogy még májusban jelentkeztem Pais Dezsőnél, aki jó barátja volt Szabó Attilának, azzal, hogy doktorálni szeretnék, Szabó Attila tanítványa vagyok, és minél hamarabb szeretném letenni a doktorátust, hiszen már tulajdonképpen kész az anyagom. Pais pedig engemet atyai szeretettel fogadott. A tanszékén rögtön, az intézetében helyt adott, könyvtárban tudtam dolgozni, és az ő intézetében, könyvtárában dolgozva, azon a télen, én 1946 tavaszán, májusában, le is doktoráltam. Magyar nyelvészetből Pais Dezsőnél, mellékszakon, irodalomból Horváth Jánosnál, olasz mellékszakon pedig Zambra professzornál. Nagy szerencsémre tulajdonképpen és pályám elindításaképpen: engem szeptember elsejével kineveztek tanársegédnek az Eötvös Egyetemre.

**K. J.:** *Ez bizony nagyon régen volt, akkor Pázmány Péter Egyetemnek neveztek.*

**B. L.:** Akkor még Pázmány Péter Tudományegyetem volt, Zsirai Miklós volt a dékán.

**K. J.:** *Hogyan mentél előre az egyetemi ranglétrán? Milyen fokozatokon kellett átmenned, s hogy sikerült ezeket megszerezned?*

**B. L.:** Nem a Pais-tanszékre kerültem, hanem a Magyarságtudományi Intézetbe, amelynek az egyik igazgatósági tagja volt Pais Dezső. Úgyhogy én az ő szárnyai alá kerültem rögtön, aki engem azért úgy tekintett, mint saját tanítványát, hogy úgy mondjam, bár sohasem hallgattam őt. Rögtön meg is bízott. Megbízott prozeminárium tartásával egyrészt, másrészt külön érdekesség volt, hogy Pais rám bízta az esti tagozatot. 1951. szeptember 1-jével átvett a tanszékére, teljes státusba, és mindjárt kinevezett adjunktusnak. Sőt azt is mondhatom – ez nem kérdés, hanem egyszerűen tény –, hogy 1952-ben megkaptam a kandidátusi fokozatot, kandidátusi disszertáció megírásának a kötelezettsége nélkül.

**K. J.:** *Elég volt tehát addigi tudományos teljesítményed. S mi jött ezután?*

**B. L.:** Azután az jött, hogy engemet 1953-ban kineveztek docensnek. Közben jöttek ugye a forradalmi események 1956-ban, Pais lett a forradalmi bizottság elnöke a Bölcsészkaron. A légynek sem ártott természetesen, és aki ismerte őt, az tudja, hogy milyen ember volt: mentette azokat, akiket menteni lehetett, kellett azokban a napokban. Úgyhogy nem is lett neki semmi baja. Ő egészen 1959-ig szépen tanított, szolgált. 1959-ben azonban, nem is azért, mert ilyen – hogy úgy mondjam – priusza volt politikailag, hanem azért, mert már 73 éves volt, nyugdíjba ment. És akkor engem 1959-ben kineveztek először tanszékvezető docensnek és rá egy hónapra egyetemi tanárnak. Úgyhogy én 1959-től kezdve, 1990-ig, ha jól emlékszem, ugye te vetted át tőlem a tanszékvezetést – jól mondom, gondolom, hogy ez 1990-ben volt – tehát mondjuk jó harminc éven keresztül vezettem a tanszéket.

**K. J.:** *Hosszú egyetemi tanári pályafutásod alatt különböző nemzedékeket nevelve, különböző reformokat átélve, túlélve, részt véve bennük, milyen pedagógusi ars poeticával tanítottál? Milyen módszerekkel? Így visszatekintve, mit gondolsz eredményesnek? Hogyan foglalnád össze tapasztalataidat? Tehát az oktatót, a tanárt kérdezem, nem a tudóst, hanem a tanárt.*

**B. L.:** Én soha egyetemi tanárságom alatt, soha nem adtam elő ugyanazt az anyagot kétszer, ezt nyugodtan mondhatom. Mindig új utakat keresem, mindig,

minden előadáson – pedig elég sok órát tartottam, különösen a tanszékvezetési idő első szakaszában – de mindig, mindig más és más, saját kutatásomat is alapul véve, más és más anyagot adtam elő. Én úgy érzem, hogy mindig inkább kutató-egyéniesség voltam, és nem tanár.

**K. J.:** *Mikor volt annyi időd és energiád megírni annyi mindent, amennyit megírtál? Ez az indulás maga is fantasztikusan gyorsnak tűnik, illetőleg nagy hozamú indulásnak, de később sem adtad alább. Hiszen amikor már különböző pozíciókban voltál, ugyanúgy jöttek a könyvek és a tanulmányok. Mi ennek a titka?*

**B. L.:** A titok az: annak ellenére, hogy talán nem voltam rossz tanár, én kutatói egyéniségnek éreztem mindig magamat. És ki kellett élnem ezt a szenvedélyemet. Mikor élhettem ki? Mikor hazamentem, feleségem megvacsoráztatott, utána elkezdtem dolgozni, és fél kettőkor fekdtem le.

**K. J.:** *Számos embert „fölneveltél”, tehát sok nyelvész azt mondhatja, hogy Benkő-tanítvány. Hogyan sikerült utánpótlást nevelned a változó körülmények között?*

**B. L.:** Én, amikor egyetemi tanár lettem, akkor azért egyetemfejlesztési periódus is volt szerencsére. Nekem nagy lehetőségeim voltak arra, hogy hirtelen fejlesszem a tanszékemet. És kikkel mással, mint saját tanítványaimmal. Én nagyon boldog voltam, és nyugodt is azért, hogyha engem el is vont aztán sok minden, az akadémiai intézet [az MTA Nyelvtudományi Intézete] és így tovább, feladatok, aztán dékánhelyettség, rektorhelyettség, és így tovább, elvont különböző más feladatokra, de az a tanszék, amelyik ott tanítványaimból összeverbuválódva működött, az egy rendkívül jó tanári egyéniségekből összeadódott társaság volt.

**K. J.:** *Ehhez csak azt mondhatom, mint aki ennek a tanári karnak része lehetett, hogy ezt a társaságot egybe kellett fogni, kellő szigorral, eréllyel irányítani kellett. Te pedig szigorúan megkövetelted a munkát és a teljesítményt. Ha tehát a tanítványok jutottak valamire, abban a mesternek is nagy része van. A következő kérdés, maradván az egyetemnél: milyen egyetemi funkciókat vállaltál?*

**B. L.:** Ha jól emlékszem, akkor vagy 1962-ben, vagy 1963-ban lettem dékánhelyettes. Itt is szerencsém volt, mert kiváló ember, Sinkovits István történész-professzor volt a dékán, nagyon jó, harmonikus együttműködésben dolgoztunk, nagyon szerettem őt, emberséges ember volt, nagyon jól tudtunk együttműködni.

**K. J.:** *A rektorhelyettség nyilván mégiscsak fontosabb pozíció volt, ott jobban befolyásolhattad, legjobb tudásod szerint, hogy az egyetem milyen irányba menjen.*

**B. L.:** Én hét évet szolgáltam, mégpedig két rektor alatt. Nagy Károly alatt, s aztán Ádám György rektorsága alatt még két évet. Különösen Nagy Károllyal voltunk nagyon harmonikus viszonyban. Ádám Györggyel se volt nekem semmi különös problémám, de igazi jó együtttest ott az első öt évben alkottunk. Akkor még volt első rektorhelyettes, az voltam én mint oktatási rektorhelyettes, Király Tibor vitte a tudományos ügyeket és külügyeket satöbbi, és aztán, mivel Aczél György nem nagyon bízott meg bennünk – úgy nézett ki –, odatette harmadiknak Köpeczi Bélát.

**K. J.:** *Mennyire volt az Eötvös Loránd Tudományegyetem autonóm, önálló vagy mennyiben diktált a minisztérium nektek, rektornak, rektorhelyetteseknek, hogy mi a teendő? Volt-e mozgásteretek?*

**B. L.:** Mindenképpen volt. Egyrészt, mert az egyetemi pártbizottság első-sorban egyetempárti volt. Nemcsak a politikai vezetést szolgálta, hanem az egyetememet is szolgálta. Én úgy éreztem, hogy ez komoly támasza volt az egyetemi vezetésnek abban az időben.

**K. J.:** *Egyetem és Akadémia kapcsolata a Te szemszögödből nézve hogy volt akkor? Tudniillik te az Egyetemnek is már professzora voltál, az Akadémiának is nagyon hamar tagja lettél, érdemed szerint természetesen. Tehát magyarul az Egyetemen is otthon voltál meg az Akadémián is. Milyen volt akkor a kettőnek a viszonya? Illetőleg volt-e törekvés arra, hogy a kettőt egymáshoz közelítsék? Hogy legyen együttműködés vagy nagyobb, több együttműködés közöttük?*

**B. L.:** Nálunk, a nyelvészetben mindenképpen úgy volt, hogy ez a két szervezeti egység azért nem vált teljesen külön, mert én 1960-ban kerültem az Intézethez is mint egyetemi tanár, és ott szolgáltam harminc évig. Mindenképpen hasznos volt az, hogy az egyetemi tanszéket és az Akadémiai Intézetnek [az MTA Nyelvtudományi Intézetének] azt az osztályát, amit vezettem – ez volt az Intézetnek a legnagyobb osztálya, a Magyar Osztály – egy csomó olyan munkát közösen tudunk vinni, s így én részben fel tudtam használni az egyetemi tanszéknek a tanárait különböző intézeti feladatokra. Hát így született meg többek között „A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára”, így született meg az „Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen”, s így született meg „A magyar nyelv történeti nyelvtana” két kötete is. Ezek között a két etimológiai szótár, a magyar és az idegen nyelvű az, amely – talán szerénytelenség nélkül mondhatom – világhírré tett szert, mert hiszen mindenüvé elkerült, ahol egyetemi oktatás volt az egész világon, és több mint félszáz recenziót kapott.

**K. J.:** *Más természetű kérdés: az egyetemhez milyen érzelmi kapcsolat fűz?*

**B. L.:** Hát, hogy milyen, az azt hiszem, hogy magáért beszél, hiszen, ha én jól emlékszem, ha jól számolom, akkor hat évtizeden keresztül kapcsolódtam az egyetemhez. Mindig egyetemi tanár voltam, és mindig a fő helyem az egyetemi tanszék volt, én azt tartottam mindig első számú – hogy mondjam – hazámnak, munkahelyemnek, s itt éreztem jól magam. Az Intézetben is jól éreztem magam, és sokat is dolgoztam időbelileg is az Intézetben, de azért az igazi otthonom nekem mindig a tanszék volt.

**K. J.:** *A kutatóegyetem mint fogalom véleményed szerint hangsúlyozandó, vagy mehet úgy tovább az élet az egyetemeken is, ahogy eddig ment? Kell-e itt csinálni valamit, hogy látod?*

**B. L.:** Messzemenően egyetértek azzal, hogy az egyetemnek kutatóegyetemnek is lennie kell. Én mindig ezen az állásponton voltam, én minden tanszéki oktatótól is megköveteltem, megkívántam a kutatómunkát. Nem lehet jó oktató az, aki nem végez kutatómunkát, aki nem saját maga éli át azt a diszciplínát, amelyet előad, amellyel foglalkozik, amelyet tanít, amellyel átad ismereteket hallgatóinak.

**K. J.:** *219 évvel ezelőtt, 1790-ben alapították a pesti egyetemen a magyar tanszéket. Ez a múlt. Most azt kérdezem Tőled, hogyan látod nyelvészként az anya-*

*nyelv, a humán értelmiség és az egyetemi oktatás kapcsolatát, viszonyát? Az anyanyelvnek, az anyanyelvűségnek milyen szerepe lehet vagy kellene, hogy legyen az egyetemi oktatásban?*

**B. L.:** A magyar nyelvi műveltség tekintetében – mint ahogy a társadalmi dekadencia is jól érezhető a mai fejlődésben (a *fejlődés*-t talán idézőjelbe is tehetném) –, de kifejezetten az anyanyelv oldaláról nézve a magyar nyelvhasználatban is vannak bajok. Az anyanyelvi műveltség társadalmi méretekből nézve hanyatlak. Úgy gondolom, hogy a nyelvnek, az anyanyelvnek a használata és szerkezete is kezd bizonyos dolgokban és értelemben hátrányosan módosulni. Ennek jeleit észlelem, ahogy hallgatom a közbeszédet, ahogy hallgatom a rádiót, hallgatom, esetleg nézem – vagy nézném, mivel már nem tudom nézni – a televíziót. Itt bajok vannak.

**K. J.:** *A humán értelmiség képzésében milyen szerepet szánna az anyanyelvvel kapcsolatos kérdéskörnek?*

**B. L.:** Most ha tréfálni akarnék, akkor azt mondanám, hogy végezzék el a magyar szakot!

**K. J.:** *Azt nem lehet!*

**B. L.:** De ez csak egy vicc. Az anyanyelv művelésében én egy kettős koordinátát látok, amely kettős koordinátának mind a két része egyformán fontos. Az egyik az, hogy a ma igényeinek meg tudjon felelni. Az anyanyelvnek azonban nemcsak jelene, hanem folyamata, múltja is van, de ennek a múltnak a megismerése nem lehet ösztársadalmi jelenség. A magyar nyelvnek a múltja – azt hiszem – nem dereng fel a mai értelmiség krémjében sem. A magyar irodalmi nyelvnek a csodálatos, zengő, és értékes, esztétikailag értékes része – úgy érzem – valahogy kezd egyre jobban elsikkadni.

**K. J.:** *Huszonöt év múlva ünnepelhetik majd utódaink egyetemünk alapításának 400. évfordulóját. Ha most tanácsaidat megfogalmaznád, mely tanácsokat fogalmaznál meg emeritus professzorként az egyetemnek?*

**B. L.:** Megfogalmazhatom egy mondatban is: kutató és oktató szervezet, intézmény egyszerre legyen! Nem szabad – nemcsak anyanyelvi vonatkozásban, hanem minden más szempontból sem –, nem szabad földadni az egyetemnek azt a rangját, azt a hivatását, azt a társadalmi feladatát, amely arrafele vezethet, hogy az egyetem azt a régi méltóságát és régi funkcióját, ha lehet, őrizze! És ne váljon semmiképpen egy egyre jobban kiüresedő, mechanikus ismeretátadás színterévé! Ne silányuljon olyanná, amelyben nincsen szín, nincsen érzélem, és kivész belőle minden, ami a nyelvnek sava-borsa!

Beszélgetőtárs: KISS JENŐ